

Indhold

Takorluukkat aqqissuussaanerullu ilusissaa	2
Anguniakkat	2
ILUSEQ PINGAARNEQ	3

Takorluukkat aqqissuussaannerullu ilusissaa

Kommune Kujallip nunatta kujaterpiaaniitup nuannequtigilluagai tassaapput pinngortitaq pinneqisoq, narsat qaqqallu qorsooqqiit, kangerluit itisuut tungutsoriit, tatsit imarpillu kiisalu sermersuaq alutornaqisunik aniingangersalik. Aammalu nunatta sinneranut naleqqiullugu inui imminnut qanillutik inuupput, taamaammallu nunassiffissaqarluarlunilu inuussutissarsiorfissaqarluarpoq tikeraanullu ornigassaqqissuulluni. Taamaammat pinngortitap tunniussinnaasai inuillu ineriartortitai isumalluutigalugit kommunip piujuartitsinermik tunngavillup ineriartortinnissaanut tunngavissaqarpoq.

Anguniakkat

- **Kujataa - kommuneq qorsuusoq, tungutsarissoq qaqqorissorlu - nunassaqqissuussaaq, suliffissaqqilluni tikeraagassaqqissuullunilu.**
- Katsorsaanerit pisariunerusut, ilinniakkat qaffasinnerusut, kujataani sullissiviit eqqarsaatigalugit Qaqortoq qitiussaaq.
- Illoqarfiiit angisuut ingerlalluartut pingasuusut, Narsaq, Qaqortoq Nanortalillu najugaqarfittut inuussutissarsiorfittullu inissimassapput kiisalu nunaqarfinnut aqqaniliusunut savaateqarfinnullu qitiussallutik.
- Nunaqarfiiit annerit qassiit inuussutissarsiorfeqarlutillu sullissiveqassapput
- Nunaqarfiiit minnerit savaateqarfiillu sullissinnikkut nunaqarfinnut illoqarfinnullu qaninnerusunut attaveqassapput.

Qaqortoq

Igaliku

ILUSEQ PINGAARNEQ

Illoqarfiit pingasut

Kujataani illoqarfiit pingasuusut tamarmik 1700-kkut naajartorneranni niuerfissatut pilersinneqarsimapput, kingornalu niuerfiuermik tunisassiorfiuermillu saniatigut sullissiviusut nutaaliaasut, aammattaaq nunaqarfinnut savaateqarfinnullu qanigisaminnut qitiusutut illoqarfingorsimallutik.

Ullumikkut Qaqortoq illoqarfinni pingasuusuni annerpaanngorsimavoq qitiusumillu sullissiveqarfiulluni, illoqarfiilli sinneri marluk Nanortalik Narsarluk illoqarfiupput ingerfalluurtut sulilu ineriartortut, kiisalu eqqaamiorisaminnut pingaaruteqartuusut.

Taama aaqjissugaanerat illoqarfiit pingasuusut aallaavigalugit suli ineriartorteqqinneqarsinnaavoq, illoqarfiillu akornanni suleqatigiinneq annerulersinneqarsinnaalluni. Illoqarfiit nunatsinni nunanilu allani sumiiffinni allani illoqarfinnut unammillersinnaassappata suleqatigiinneq pinngitsoorneqarsinnaanngilaq.

Nunaqarfiit aqqanillit

Kujataani nunaqarfiit amerlanerit illoqarfimmut qanittunnguamiittarput, ineriartornissaminnullu periarfissaat illoqarfimmut qaninnermut aqutissaqassusiannut atalluinnartarluni, taamaammata nunaqarfiit pitsaanerumik angallannikkut attaveqalernissaat kommunimut pilersaarutip tunngavianut ilaavoq.

Inuiaqatigiilli ineriartornerat pissutigalugu nunaqarfinnut atugassarititaasut allannngortarput, kiisalu allannngortiterit naleqqussarnerillu piffinni assigiinngitsuni pisinnaallutik, taamaammata nunaqarfinni inuussutissarsiutit nutaat aallunneqassapput (immap naasuinik tunisassiorneq, tunisassanik nutaanik tunioraaneq, kiisalu tunisassiorfiit minnerusut). Aamma nunaqarfinni sullissinerup allannguuteqarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq, taamalu qarasaasiatigut attaveqaatit atorlugit sullissinerit atornerqarnerullissallutik.

Savaateqarfiit 37-usut

2017-imi kommunimut pilersaarutip suliarineqarnerani Kommune Kujallermi savaateqarfiit 37-t nalunaarsorneqarsimapput. Taakku kommunip inuisa ilaannannguarigaluaaraat kommunip ineriartorneranut pingaarutilerujussuupput. Inuussutissalerinnermut Kujataani nunatsinnilu tamarmi pingaaruteqaqisumut savaateqarneq annertoorujussuarmik tunngavilliusuavoq. Aammattaaq savaateqarfiit takornarianut unnuiffissaqartitsinermikkut, neriffissaqartitsinermikkut allatigullu misigisassaqartitsinermikkut takornariartitsinerup ineriartornerani pingaaruteqaaqat.

Inuussutissarsiorneq suliffissaqartitsinerlu

Illoqarfiit pingasuusut kujataani inuussutissarsiornikkut suliffissaqartitsinikkullu qitiupput siunissamilu ineriartornerup ilarujussua taakkunaniissalluni.

Inuussutissarsiutilli ineriartorfiusussat qassiit "illoqarfiit akorniniipput" - aatsitassarsiorneq, uuliasiorneq, takornariartitsineq, aalisarneq nunalerinerlu - taamaammallu taakkunani siumukarnerit illoqarfinnut nunaqarfinnullu qassiinut iluaqutaasussaassallutik, taamalu kommunimut pilersaarutikkut inuussutissarsiornikkut suliffissaqartitsinikkullu illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani ineriartornissamut kommunimut pilersaarummi periarfissiisoqarpoq.

Inuit illoqarnerlu

Piffissami pilersaarusiortiusumi 2017-2028-mi kujataani inuttussuseq allannungaassangatinneqanngilaq, nunaqarfinniillu illoqarfinnut noorarneq ingerlaannassangatinneqarluni, taamaattorli illuliorititeneq suli pisariaqassaaq. Ilaatigut illoqarfinni nunaqarfinnilu illuutit aserfallassimasut nalitsinnullu naleqqukkunnaarsimasut nutaanik taarsertariaqalersimapput, ilaatigullu ineriartorneq pissutigalugu inissat pitsaassusii, soorlu ataasiakkaat angissusii eqqarsaatigalugit, piumasaqaatit annerulersimallutik. Aammattaaq Kommune Kujalliup ilisimalluarpaat innuttaasut aalajangersimasut ilaat inissamik pisariaqartitaminnik pissarsisnaanngimmata, assersuutigalugu ilinniartut inaat, innarluutillit inaat kiisalu utoqqarnut inissiat amigaatigineqarput, taamaammallu kommunimut pilersaarummi, naak killeqaraluartumik sanaartugassaqaraluatoq, illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani inissialiorfissaqarpoq.

Isumaginninnermut tunngasut

Illoqarfinni, nunaqarfinni savaateqarfinnilu toqqissisimalluni periarternissamut periarfissaqartariaqarpoq, atugassarititaasulli assigiinneqqaat kommunillu neqeroorutai

Illoqarfiit Nunaqarfiillu

Qassiarsuk

Qaqortoq

aamma assigiinnngissitaaqalutik. Ilaqutariinnut ajornartorsiortunut, innarluutilinnut allanullu immikkut ikiorserneqartariaqartunut angerlarsimaffiit immikkullu neqeroorutiit illoqarfinni pingasuni ipput, soorlu utoqqaat eqqarsaatigalugit illoqarfinni pingasuni utoqqaat illoqarluni. Nunaqarfinni utoqqaat najugaqatigiiffeqanngikkunik, utoqqarnut inissiaqanngikkuni utoqqarnut naleqquttunut illoqarpoq.

Peqqissaaneq eqqarsaatigalugu Qaqortumi nunap immikkoortuanut napparsimaveqarpoq kiisalu Nanortalimmi Narsamilu minnerusunik napparsimaveqarluni. Nunaqarfinni ataatsimik sulisoqartumik nakorsiartarfeqarpoq.

Kultur sunngiffillu

Kulturikkut inuuneq illoqarfinni nunaqarfinnilu pikialaartarpoq. Illoqarfinni pingasuni nunaqarfinnilu amerlanerni katersortarfeqarpoq, aammattaaq illoqarfinni timersortarfiit kulturikkut pisunut annerusunut atorneqarluartarput. Kujataani kulturikkut illorsuaviit amigaaatineqarmata Qaqortumi kulturikkut illorsuarmik naluttarfiutisumik pisaarnissaq sulissutigineqarpoq.

Sunngiffimmi sammisassat eqqarsaatigalugit illoqarfinni aammalu Alluitsup Paani tamalaanik timersorfiusinnaasunik timersortarfeqarpoq. Illoqarfinni nunaqarfinnilu tamangajalluinnarni arsaannermut allatigullu arsalerinermut atorneqartartunik arsaattarfeqarpoq, kiisalu illoqarfinni pingasuni nunaqarfinnilu ataasiakkaani sukisaarsaartarfeqarluni.

Atuartitsineq paarsinerlu

Saarloq eqqaasanngikkaanni Kommune Kujallermi illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani atuarfeqarpoq. Illoqarfinni pingasuni meeqqat atuarfiit tamarmik nutarterneqareerput. Nunaqarfinni minnerusunik atuarfiit atuartukittuarsuummata piffissap pilersaaruteqarfiusup ingerlanerani allannguisoqarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

Illoqarfinni pingasuni inuusuttunut ilinniarfissaqarpoq, Qaqortorlu ilinniarfeqarfugami ilinniarnertuunngorniartarfeqarpoq, niuernermut ilinniarfeqarluni højskoleqarlunilu. Narsami inuusutissalerinermik ilinniarfimiippat Inuili ATI-lu.

Meeqqanik paarsisaneq eqqarsaatigalugu illoqarfinni pingasuni kiisalu nunaqarfinni Alluitsup Paani Narsarsuarmilu paaqqinnittarfeqarpoq.

Kulturikkut kingornussarsiat

Kujataani qallunaatsiaat eskimuullu kulturi assigiinnngitsut aallaavigalugit kulturikkut kingornussarpassuaqarpoq. Kulturikkut kingornussarsiat taakku illoqarfinni nunaqarfinnilu ullumikkut kulturiusunit allatut aaqjissugaasimagaluartut taamaattoq inuiaqatigiinnut ullumikkut pisunut tunngaviliisuupput.

Illuutit eriagisariallit 1700-kkut naaneraneranniit maannamut sanaartorneqarsimasut illoqarfinni nunaqarfinnilu pingaarutilinnik amiakkoqarput. Kommunimut pilersaarummi allanngutsaaliinissamut periarfissaqarpoq, taamalu illuutit tamakku siunissami pigiinnarneqarsinnaassallutik.

Kommunip aammattaaq kulturikkut kingornussat silarsuarmioqatitsinnikkut takutikkumavai, taamaammalu "Kujataani nunaatilitut kultureqarnerup" UNESCO-p silarsuarmioqatigiinnut kingornussarsiarititaannut ilanngunneqarnissaa sulissutigalugu.

Angallanneq

Kommunerujussuaqalerneratigut illoqarfiit akornanni aammalu nunaqarfiit eqqarsaatigalugit pitsaasumik angallannikkut attaveqateqarnissaaq sulii pingaarnerteqarnerulersimavoq. Ullumikkut angallatigineqartartut pingaarnerusut tassaapput timmisartut qulimiguullillu. Taakku akisuujupput akuttukannersumillu tikittarlutik, taamaammatt angallannerup pingasoqjusaalernissaa kommunimit anguniarneqarpoq, tamatumani iluaatigut angallanneq aqquserngillu kujataani angallannermi pingaaruteqarnerullissallutik.

Kujataani angallanneq ilaatigut Narsarsuarmi mittarfissuaq aqutitigalugu pisarpoq, Qaqortumilu mittarfissuarmut taarserneqarnissaa kissaatigineqarluni. Umiarsuartigut assartuineq illoqarfinnit avannamut kiisalu Ålborgimut ingerlasarpoq, sinersortaatillu Qaqortumiit Narsamiillu avannamut sineriak atuarlugu Ilulissanut ingerlasinnaallutik.

Pilersuineq eqqagassalerinerlu

Qorlortorsuarmi imermik innaallagissiorfimiit Qaqortoq Narsarlu sarfalersorneqarput.

Nanortalimmi nunaqarfinnilu uuliatortunik innaallagissiofeqarpoq, taamaattorli Nanortalimmi nunaqarfinnilu imermik innaallagissiofiliornissamut periarfissaqarpoq. Saarloq eqqaasanngikkaani illoqarfiit nunaqarfiillu eqqaanni tatsit imeqarfiupput. Saarlumi tarajuaaveqarpoq.

Eqqagassat annermik Qaqortumi ikuallaavimmi suliarineqartarput. Nunaqarfiit amerlanerit ikuallaaveqarput ikuallanneqarsinnaanngitsullu matoorunneqartarlutik. Siunissami eqqagassalerinerup pilersaarusiorneqarfigisaanik kommunimi eqqagassalerinerup pilersaarusiortoqassaaq. 2011-mi misileraatigalugu eqqagassat Narsamiit Qaqortumut assartorneqartarnerat aallartinneqarpoq.

Piujartitsineq

Kommune Kujalleq ineriartorerup piujuaannartitsinermik tunngaveqartinneqarnissaanut aallaavissaqarluarpoq. Kommunimi inoqutigijt amerlanersaat, sullissiveqarfiit aammalu suliffeqarfiit namminersortut imermik innaallagissiofimmitt CO₂-mik aniatitsiviunngitsumit sarfalersugaapput. Inuiaqatigiit CO₂-mik aniatitsiunnaariartuinnarnissaat kommunimut pilersaarummi siunertarineqarpoq.

Aammattaq illoqarfiit nunaqarfiillu mikisunnguakkuutaartuugamik piujuaannartitsineq tunngavigalugu aaqqiissuteqarfigineqarnissaminnut tunngavissagissaarput. Sumiiffinni mikisuni illoqarfimmik ineriartortitsineq biilit angallanerulernerannik kinguneqartariaqanngilaq, inuussutissat annertuumik najugarisami tunisassiarineqarsinnaapput, taamalu assartuinikkut avatangiisit ilungersortittariaqaratik kiisalu inuit pinngortitamut qanissusertik pissutigalugu illersuinissaminnut akisussaaffeqalersarlutik.